

DE KAMELEON
EN HET ZWAARD VAN GRUTTE PIER

door
M. DE ROOS

Geïllustreerd door
RUDI JONKER

KLUITMAN

HOOFDSTUK 1

‘Je ziet geen hand voor ogen!’

De Kameleon glijdt behoedzaam het boothuis uit en draait de poldervaart op.

‘Misschien kunnen we toch beter even wachten,’ zegt Hielke. ‘Het zal zo dadelijk toch wel optrekken?’

Boven de poldervaart hangt een ondoordringbare mist. Het is alsof er een dikke, grijze deken over de wereld is gegooid. De poldervaart is hier hooguit twintig meter breed, maar de overkant is letterlijk in nevelen gehuld.

‘Mwah, spannend toch? Ik zou wel even op het meer willen kijken.’

Hielke schiet in de lach. ‘Kijken? Wat nou kijken...? Je ziet geen moer, man!’

De Kameleon vaart langzaam vooruit.

‘Kijk je uit dat je niet tegen de brug op knalt?’ zegt Hielke plagerig.

‘Pfff, daar kom ik met mijn ogen dicht ook nog wel onderdoor.’

De stem van brugwachter Postma komt uit het niets: ‘Zouden jullie dat nou wel doen?!’

‘Hoe wist u nou dat wij het waren?’ roept Hielke terug.

‘Ach, het geluid van jullie motor herken ik uit duizenden.’ Postma roept er nog wat achteraan. Iets over dat het niet verstandig is, maar hij is al bijna niet meer te horen. Het lijkt wel alsof de mist zelfs al het geluid opslokt.

‘Messcherp stuurwerk,’ zegt Hielke een tikje sarcastisch

Nur 283/W091901

Bisac JUV007000/JUV037000/JUV001000

© Uitgeverij Kluitman Alkmaar B.V.

© MMXIX Tekst: M. de Roos

© MMXIX Illustraties: Rudi Jonker

Omslagontwerp: Design Team Kluitman

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

kluitman.nl

Bij KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLEVERANCIER

als de Kameleon keurig onder de brug door is gegleden.
'Maar wat nu...?'

Ze zijn op het Lentermeer. De brug is al in de mist verdwenen. Er is helemaal niets te zien waar je je op zou kunnen oriënteren. Het enige geluid is de zachtjes snorrende motor van de Kameleon en het water dat tegen de boeg klotst.

'Oké,' zegt Hielke. 'Dat ging goed. Tot zover. Maar wat als er plotseling een schip opdoemt?'

'Gast! Welke gek gaat er nu met deze mist het meer op?'

Hielke schiet opnieuw in de lach. Al klinkt hij deze keer een beetje zenuwachtig.

'Nou, ik ken er wel twee!'

'O?'

'Eentje heet Sietse Klinkhamer en de ander heet Hielke en ze hebben de snelste boot van heel Friesland en nu zitten ze in de mist op het Lentermeer en ze zien helemaal niets. Naatje, noppes. Knettergek die twee!'

'O, die...'

Midden op het meer zet Sietse de motor uit en dan is de stilte totaal. Spannend. Aangenaam spannend. Hielke haalt zijn mobiel tevoorschijn en zet hem op de camerafunctie. Hij maakt een shot van de voorplecht van de boot en zwenkt naar de grijze deken die om hem heen hangt. Als hij de camera uitzet, verschijnt de klok op zijn scherm. Hielke kijkt op en luistert ingespannen.

'Vreemd.'

Hij zegt het op fluisterton om de stilte niet te verstoren.

'Hm?'

'Het is acht uur,' gaat Hielke fluisterend verder. 'En ik hoor de kerkklok niet.'

De kerktoren van Lenten laat elke dag zes keer haar klok beieren. Telkens ongeveer dertig seconden lang. Te beginnen om acht uur 's ochtends en dan elke twee uur later weer. Hij wordt niet door iemand bediend, het is een volautomatisch mechanisme. Om zes uur 's avonds luidt hij voor die dag voor het laatst.

'Loopt die iPhone wel gelijk? Qua klok.'

Hielke trekt een grimas. 'Ja, natuurlijk! Eén minuut over acht...'

'Je ziet niet alleen niks, die mist slokt ook alle geluiden op.'

'Maar de klok. Die hoor je altijd.'

'Nu niet dus.'

De stilte is werkelijk oorverdovend.

De betovering wordt plotseling verbroken als er in de verte een misthoorn begint te loeien.

'Toch een schip op het meer,' zegt Hielke.

'Misschien. Het klinkt meer als iemand die op een toeter staat te blazen.'

'Hm... oké, we zouden naar Gerben gaan. Dat moeten we op de gok wel kunnen vinden toch?'

'Tuurlijk.'

Met zacht snorrende motor ploegt de Kameleon door de dichte mistsoep, die waterkoud op hun wangen blijft plakken.

'Ga wat dichterbij onder de dijk varen, dan zien we

tenminste waar we zijn... misschien,' zegt Hielke.

Even later doemt de dijk op.

'De mist wordt een beetje dunner.'

'Nou... da's dan wel een héél klein beetje.'

'Kijk! Op de dijk.'

Over de dijk sjokt een mager paard, dat via een lang touw een schip dicht langs de oever voorttrekt. Een sjofel uitzierende man voert het paard aan de teugel. Zijn kleren zijn heel vreemd. Een halflange bruine overjas, die aan de voorkant met touwtjes dicht is gebonden. Om zijn middel een brede riem, die strak is aangetrokken. Daaronder een flodderbroek, donker of misschien gewoon smerig, gestoken in een paar laarzen die vlak onder de knieën zijn omgeslagen en die zo te zien hun beste tijd wel hebben gehad. Op het schip zelf staat nog een man. Hij bedient het roer. Hij ziet er al net zo armoedig uit als de ander.

'Wie zijn dat?'

'Geen idee. Het lijkt wel een trekschuit.'

'Dat zou je zeggen... Heb ik nog nooit gezien. Alleen op plaatjes.'

Op het schip liggen zwarte blokken hoog opgestapeld.

'Turf...?'

Hielke knikt. 'Een turfship. Ik wist niet dat die dingen nog bestonden...'

Het voortsjokkende paard en de trekschuit verdwijnen langzaam in de mist.

'Zijn we er al?'

'Zou kunnen.'

Nadat ze de Kameleon hebben aangemeerd onder aan de dijk, nemen ze de korte klim naar boven. Er klopt iets niet. Een smal karrenspoor is uitgesleten in het hoge gras.

'We zitten helemaal fout, of iemand heeft vannacht de weg weggehaald,' grapt Hielke. Hij klinkt niet erg vrolijk.

'Waar zijn we eigenlijk?'

Hielke is een eindje het karrenspoor op gelopen en in de mist verdwenen.

'Weet niet...' Hielkes stem klinkt plotseling heel vreemd en galmend, alsof hij van ver over het meer komt.

Het wordt nu wel heel erg verwarrend allemaal.

En dan, als bij toverslag, lost de mist op. Het vlakke land strekt zich uit tot aan de horizon. Maar het is onbekend terrein.

'Waar zijn we?' Geen antwoord.

Door de laatste mistflarden doemt in de verte een groot zwart paard op. Het gaat in volle galop en wordt bereden door een jong meisje, van wie de blonde haren wapperen in de wind.

'Daar is Black Pearl. En Femke. Die zal wel weten waar we zijn...'

Het volgende ogenblik is de hengst plotseling akelig dichtbij en komt briesend tot stilstand. Vlokken schuim hangen uit zijn mond.

Nu rustig blijven.

'Hallo, Blackie...'

Is het Black Pearl eigenlijk wel? Hij is wel heel erg groot. Er komen wolkjes uit zijn neusgaten. Het lijkt wel

of hij vuur spuwt. En Femke...?

Black Pearl wordt met één hand in bedwang gehouden door een reus van een kerel met een donker gezicht, een woeste baard en lange zwarte haren, die in klitten op zijn formidabel brede schouders hangen. In zijn vrije hand heeft hij een enorm zwaard, waar hij vervaarlijk mee zwaait. De woedende blik in zijn gitzwarte ogen is angst-aanjagend.

Waar is Hielke? En waar is de Kameleon?

‘Bûter, brea en griene tsiis,’ buldert de reus.

‘W-wat?’

Hij heft het zwaard met beide handen hoog boven zijn hoofd.

‘Bûter, brea en griene tsiis, wa’t dat net sizze kin, is gjin oprjocht Fries.’

‘Ik... eh...’

Met een zoevend geluid klieft het enorme zwaard door de lucht.

Duiken!

En dan wordt alles donker.

HOOFDSTUK 2

‘Au.’ Sietse Klinkhamer voelt aan zijn pijnlijke heup en opent zijn ogen. Hij kijkt verbaasd om zich heen. Hoe is hij hier nu plotseling terechtgekomen? Dit is zijn eigen vertrouwde kamer. Daar is zijn bureau. Oké. Daar is de deur en daar het raam en zo te zien begint het buiten al licht te worden.

‘Hm...’

Sietse draait zich op zijn rug. Het plafond met de lamp ziet er eigenlijk ook best wel normaal uit. Hij kijkt opzij. En zijn bed, daar is ook niets vreemds aan. Alleen is het beslist heel erg vreemd dat hij ernáást ligt! En de vloer is nogal hard.

‘Au.’

Hij draait op zijn zij als de deur openzwaait. Tot zijn grote opluchting klinkt de vertrouwde stem van zijn tweelingbroer Hielke.

‘Wat was dat voor klap? Het leek verdorie wel of...’

Hielkes mond valt open van verbazing als hij zijn broer op de grond ziet liggen. Dan schiet hij in de lach.

Maar Sietse vindt het helemaal niet om te lachen en kijkt hem verwijtend aan.

‘Waar was je nou?’ zegt hij klagerig.

‘Ik?’

‘Je was plotseling weg.’

‘Ik... eh, ik lag in mijn bed. Terwijl jij zo te zien... eh... liever op de vloer ligt,’ zegt Hielke met een brede grijns.

‘Grutte Pier...’ stamelt Sietse.

‘Wat?!’

‘Ik geloof dat ik Grutte Pier heb gezien.’

‘Hè?’

‘Tenminste... Ik dénk dat hij het was, hij heeft zich niet voorgesteld. Tenminste... niet direct. Hij zei wel wat, geloof ik.’

Sietse krabbelt overeind en gaat met een pijnlijke grimas op zijn bed zitten.

Hielke komt de kamer in. ‘Grutte Pier nog wel, gaaf,’ zegt hij. ‘Waar? Hier? Wat zei hij dan?’

‘Tja, eh...’ begint Sietse, die zich zijn droom probeert te herinneren. ‘Iets in het Fries... eh... Bûter, brea en griene tsiis...’

‘Ja, dan was het Grutte Pier. De echte!’

‘Ik weet het,’ kreunt Sietse en hij huivert bij de herinnering. Hielke glimlacht. ‘Boter, roggebrood en groene kaas, wie dat niet zeggen kan is geen oprechte Fries.’

‘Precies, maar dan in het Fries.’

‘Dat is een van de vele legendes over hem. Dat vroeg hij aan elke vreemdeling die hij tegenkwam. En als je het niet na kon zeggen in perfect Fries, dan was je dus een Hollander en ging gelijk je kop eraf.’

‘Ja, ik weet het, ik weet het... En ik wist ook dat ik iets moest zeggen, maar in mijn droom... net als dat je wel eens droomt en dat je weg wilt rennen maar dat je voeten zijn vastgekleefd aan de vloer... zoiets. Ik stond gewoon als verlamd. Ik kon geen woord uitbrengen en toen kwam dus dat zwaard...’

‘Oeps... En toen ging je kop eraf...?’

‘Ik dook weg.’

‘Je donderde uit je bed, bedoel je,’ zegt Hielke lachend.

‘Hm, het was eerlijk gezegd nogal... ik was bang.’

‘Je hebt gedroomd.’

Sietse knikt. Langzaam maar zeker komen meer fragmenten uit de droom terug in zijn herinnering. ‘Een nachtmerrie...’

‘Was het zo erg?’

‘Erger! Meer een nachthengst... die kwam er trouwens ook in voor. Black Pearl was er ook.’

‘O? En Femke?’ Hielke begint het allemaal steeds grappiger te vinden.

‘Die was er eventjes, maar die veranderde dus in Grutte Pier.’

‘Ha ha, wat zou daar de diepere betekenis van zijn?’

‘Ja, ha ha,’ zegt Sietse met een sneer. ‘Maar jij was dus in geen velden of wegen te bekennen.’

‘O?’

‘Toen Grutte Pier probeerde mijn kop eraf te hakken, stond ik er alleen voor. Heeft dat soms ook een diepere betekenis?’

‘Onzin! Je weet dat ik je nooit in de steek zou laten.’

Eindelijk breekt er bij Sietse ook een glimlach door. ‘Nee, dat is waar. Dat weet ik.’

‘Het is nog vroeg,’ zegt Hielke, terwijl hij zich omdraait naar de deur. ‘Maar volgens mij heb ik koffie geroken.’

‘Nou, daar hebben we geen droomuitlegger voor nodig,’ zegt vader Klinkhamer lachend aan de ontbijttafel. ‘Dat

heeft natuurlijk alles te maken met de grote slag bij Lenten. Nog een weekje en dan is het zover. Er staat toevallig net vandaag een leuk stukje in de krant.’

Evert Klinkhamer vouwt de krant open en geeft hem door aan Sietse.

‘Waar gaat het over?’ vraagt Sietse.

‘Lees maar,’ zegt zijn vader met een glimlach.

HEROPVOERING VAN DE BEROEMDE SLAG BIJ LENTEN

Lenten – van onze verslaggever

Over een week kan tijdens een groots opgezet middeleeuws festival rond het Lentermeer onder andere de legendarische slag bij Lenten worden herbeleefd. Een keur aan gezelschappen en verenigingen uit Nederland, Duitsland en Frankrijk, die zich ten doel hebben gesteld de middeleeuwen voort te laten leven, zullen acte de présence geven. Zo zullen de Ridders van de IJssel uit Kampen een middeleeuws kampement opslaan, waarin het publiek uitleg krijgt over de tenten, het koken, wapenonderhoud, de herkomst van de banieren en de oude ambachten. Tevens zal er gedurende de week elke dag een groots riddertoernooi te bewonderen zijn.

Op diverse locaties in Lenten en Jonkersveen zullen tentoonstellingen te bezichtigen zijn, met onder andere archeologische vondsten uit de omgeving, middeleeuwse kledij en wapenuitrustingen.

In de smederij van Evert Klinkhamer aan de

Dorpsstraat in Lenten zijn de helm en het meer dan twee meter lange zwaard van de legendarische Friese piratenhoofdman Grutte Pier te bewonderen. Het Friese Museum te Leeuwarden en de gemeente Sneek hebben de beide bijzondere stukken voor de duur van het festival uitgeleend. In de smederij zal gewerkt worden aan een exacte replica van het beroemde zwaard en bezoekers krijgen uitleg over het functioneren van een ambachtelijke smederij.

Hoogtepunt van de feestweek zal op zaterdag de heropvoering van de legendarische slag bij Lenten zijn. Op het land en op het water. Volgens de legende deed Grutte Pier tijdens deze slag in het jaar 1516 voor het eerst van zich spreken door de Hollanders een gevoelige nederlaag toe te brengen.

De organisatie laat weten dat ze rekenen op grote belangstelling en het is dan ook raadzaam om kaarten voor de heropvoering tijdig te reserveren.

Als Sietse het stuk uit heeft, geeft hij de krant door aan Hielke.

‘Leuk, maar wanneer krijgen we dat zwaard nu?’

‘Vanmiddag al,’ antwoordt Evert Klinkhamer. ‘En de helm ook trouwens. Zo heb ik nog ruimschoots de tijd om alles precies op te meten en een plan te maken voor het smeden van de replica’s.’

‘Van de neppers, zul je bedoelen,’ zegt Sietse met een grijns.

‘Zoiets ja, de originelen zijn natuurlijk veel te kostbaar

om tijdens de show gebruikt te worden.’

‘Als dat zwaard meer dan twee meter lang is, zal het ook wel wat wegen,’ zegt Hielke.

‘Bijna zeven kilo.’

‘En daar moet Gerben dan mee in de rondte gaan zwaaien. Dat lijkt me levensgevaarlijk.’

‘Ha ha, Gerben gaat Grutte Pier spelen, ja. Maar om te beginnen is de replica niet scherp geslepen...’

‘Dat ding is dus bot.’

‘Het is natuurlijk niet de bedoeling dat er mensen gewond raken.’

‘Het lijkt me waarschijnlijker dat Gerben zichzelf verwondt.’

‘Hm... en bovendien is Gerben geloof ik al een paar dagen in training onder leiding van een echte coach.’

‘Daar heeft hij ons anders niets van verteld.’

Op dat moment komt Gerben Zonderland de keuken binnen.

‘Ah! Ik ruik koffie. Daar zou ik best wel een bakkie van lusten.’

‘Ah, Grutte Pier. We hadden het net over je.’

Gerben maakt een buiging alsof hij voor een groot publiek staat. ‘Dank u, dank u. Grutte Pier, in hoogste eigen persoon. Koning van Friesland, hertog van Sneek, graaf van Sloten, landvoogd van Hindeloopen... eh nee, vrijheer van Hindeloopen bedoel ik... en kapitein-generaal van de Zuiderzee!’

‘En de schrik van de Hollanders,’ zegt Evert Klinkhamer lachend. ‘Je bent al flink aan het oefenen, hoor ik.’

‘Zeker! Het is een hele eer. De held van alle Friezen.’
‘Je lijkt anders voor geen meter op hem,’ bromt Sietse.
‘Pfff...’ blaast Gerben. ‘En hoe weet jij dat zo zeker?’
‘Sietse heeft hem gezien,’ zegt Hielke, terwijl hij van de krant opkijkt.

‘Huh?’

‘En hij was supereng,’ zegt Sietse. ‘Jij bent helemaal niet eng.’

‘Dank je,’ zegt Gerben, terwijl hij een dampende mok koffie van moeder Jeltje krijgt aangereikt.

‘Om te beginnen,’ gaat Sietse verder, ‘hoe lang ben jij eigenlijk?’

‘Eén meter negentig, hoezo?’

‘En hoe lang was Grutte Pier?’

‘Volgens de legende zeven voet,’ weet Evert Klinkhamer. ‘Dat is een oude lengtemaat. Zeven Friese voeten, dat is precies twee meter en acht centimeter.’

‘En hoe wou je dat gaan doen?’ vraagt Sietse aan Gerben.

‘Plateauzolen?’ oppert Hielke.

‘Het gaat om het idee,’ zegt Gerben trots. ‘Ik ben Grutte Pier! Volgens mij zijn jullie jaloers. Broers Jaloers!’

‘Duh... Vergeet het maar,’ zegt Sietse. ‘Wij zijn trouwens jouw schildknepen. Dat is ook een belangrijke rol.’

‘Precies. En jullie zullen moeten doen wat ik zeg. Dat is het allerbelangrijkste.’

‘Ha ha. Vooruit dan maar. Voor één keertje dan,’ zegt Hielke.

‘Maar, wat hoor ik nou?’ begint Sietse. ‘Ben je in training?’

‘Wat? Ja, nou ja, het is natuurlijk lang geleden, hè? Het kan geen kwaad dat ik het allemaal weer een beetje opkrik en zo.’

‘Wat is lang geleden?’

‘Dat ik wereldkampioen zwaardvechten was natuurlijk,’ verklaart Gerben trots.

‘Pardon?!’ Sietse zet grote ogen op. Hielke legt de krant met een klap op tafel.

‘Wereldkampioen?!’

‘Ja ja, maar dat is natuurlijk allemaal ver voor jullie tijd,’ zegt Gerben op bescheiden toon.

‘Vast wel.’

‘Maar ik won dus de finale, ja. Het was best wel spannend, maar in de laatste ronde wist ik mijn tegenstander te ontwapenen. En daarna was er ontvangst op het stadhuis. En een medaille en bloemen. En een rijtoer door Lenten. En alle meisjes langs de weg die naar me lachten... Dat was me wat...’ eindigt Gerben met een diepe zucht.

‘En de jongens dan?’ wil Sietse weten.

‘O, die... die waren natuurlijk gewoon bang voor me.’

‘Maar wereldkampioen nog wel... zo, hé. Waar werd dat toernooi dan gehouden?’ vraagt Hielke langs zijn neus weg.

‘O, eh... nou ja...’ begint Gerben aarzelend en Hielke kijkt vragend naar zijn vader.

Evert Klinkhamer beantwoordt de vraag voor Gerben met een brede glimlach: ‘Op de lagere school hier in Lenten.’

‘Pfff, wereldkampioen van Lenten.’ Hielke haalt zijn schouders op en pakt de krant weer.

‘Ach, nou ja, dat snappen jullie toch niet. Het was een belangrijke titel. En daarom ben ik nu gevraagd om Grutte Pier te spelen tijdens de heropvoering. Leve de Friezen! Dood aan de Hollanders!’

‘Ja, dat met die Hollanders... Dat is nog een dingetje dat ik niet helemaal begrijp,’ zegt Hielke tegen zijn vader.

‘Hoe bedoel je?’

‘Nou, Grutte Pier was gewoon een boer in Kimsward.’

‘Nou, gewoon... Hij boerde heel goed. Pier Gerlofs Donia, zo heette hij, was een rijke boer. Net als zijn vader. Van hem had hij de boerderij, de Donia-state, overgenomen. Een vreedzame familie, die het goed deed.’

‘Vreedzaam dus.’

‘Klopt, maar dat veranderde toen een groep huursoldaten uit Franeker en Medemblik gingen plunderen in Kimsward. De kerk én de Donia-state gingen in vlammen op.’

‘En zijn vrouw en zijn zoontje kwamen in het vuur om het leven.’

‘Vreselijk,’ zegt Jeltje.

‘Ja, en dat hij toen ging vechten is dus eigenlijk ook best wel begrijpelijk...’

‘Met mijn piratenleger de Arumer Zwarte Hoop,’ zegt Gerben strijdlustig.

‘Jouw piratenleger,’ zegt Sietse smalend. ‘Je bent nog steeds aan het oefenen zeker.’

‘Maar die huurlingen waren in dienst van de vorst van

Saksen,’ gaat Hielke verder. ‘Dus waarom ging hij dan tegen de Hollanders vechten?’

‘Ah,’ zegt Evert Klinkhamer, ‘dat is inderdaad ingewikkeld. De politiek was in die tijd voor het volk moeilijk te begrijpen.’

‘Is dat vandaag anders dan?’ vraagt Sietse. ‘Ik snap er nu ook geen snars van.’

‘Oké, maar het was op een... eh, andere manier ingewikkeld. Het gewone volk wist helemaal niets van politiek, er waren geen kranten, laat staan tv, er was nog geen democratie of zoiets, de politiek werd gemaakt door hertogen en graven, prinsen en koningen, allerlei kleine vorstendommen, die allemaal vonden dat ze rechten hadden over een bepaald gebied.’

‘Rechten?’

‘Nou ja, dat wil vooral zeggen dat ze daar belastingen konden heffen... en accijnzen op bepaalde goederen.’

‘Accijnzen?’

‘Dat zijn ook belastingen. Die heb je vandaag de dag ook nog. Op benzine bijvoorbeeld.’

‘Benzine? Dat bestond toen nog niet.’

‘Nee, maar bier wel. Elke keer als je bier kocht, ging er een percentage naar de vorst die de rechten op jouw gebied bezat.’

‘Ik begrijp het,’ zegt Sietse. ‘Dus de mensen wisten pas dat ze door de hertog van huppeldepup geregeerd werden als ze een blauwe envelop van hem kregen.’

‘Eh... nou, ja. Alleen ging het er iets minder zachtzinnig aan toe. In plaats van blauwe enveloppen waren het